

Д. М. Гладких,

к. е. н., доцент, завідувач сектору грошово-кредитної політики відділу фінансової безпеки, Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ

РИЗИКИ НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ "ПРИВАТБАНКУ" ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

D. Hladkykh,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the monetary policy sector of the financial security department, National Institute for Strategic Studies, Kyiv

RISKS OF NATIONALIZATION OF "PRIVATBANK" AND THE MAIN DIRECTIONS OF THEIR MINIMIZATION

У статті розглянуто основні причини накопичення критичної маси фінансових проблем "Приватбанку": надмірна залежність банку від коштів фізичних осіб і від позичальників-юридичних осіб (у першу чергу — від афілійованих осіб); критична залежність від рефінансування НБУ; незадовільні темпи рекапіталізації банку. Визначено ключові ризики фінансової стабільності України, пов'язані з націоналізацією "Приватбанку": зростання інфляції та зниження курсу гривні внаслідок збільшення суми готівки в обігу, зростання витрат та дефіциту державного бюджету внаслідок погіршення фінансового стану банку, судові позови іноземних інвесторів, корупційні ризики. Запропоновано заходи щодо оздоровлення фінансового стану "Приватбанку", зокрема: заборона новому керівництву банку здійснення валютного кредитування; зниження ставок по нових депозитних угодах; продаж проблемного кредитного портфеля банку на відкритих торгах, продаж частини акціонерного капіталу банку іноземному інституційному інвестору.

The article considers the main reasons for the accumulation of a critical mass of financial problems of Privatbank: the excessive dependence of the bank on funds of individuals and on borrowers-legal entities (first of all, on affiliated persons); Critical dependence on refinancing of the NBU; Unsatisfactory rate of bank recapitalization. The key risks of financial stability Ukraine related to the nationalization of "Privatbank": inflation and depreciation of the national currency due to the increased amount of cash in circulation, rising costs and public deficits due to worsening financial condition, lawsuits foreign investors corruption risks. Proposed measures to improve the financial condition "Privatbank", including: the new leadership ban foreign currency lending bank implementation; Lower rates on new deposit transactions; sale of troubled loan portfolio at public auction sale of the bank's equity to foreign institutional investors.

*Ключові слова: "Приватбанк", кредити, депозити, капітал, валюта.
Key words: "Privatbank", loans, deposits, capital, currency.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проведена наприкінці 2016 р. націоналізація найбільшого в країні банку з приватним капіталом ставить питання про готовність України протистояти новим для неї викликам та загрозам у фінансовій сфері.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми розвитку фінансового сектору України досліджуються у працях В.М. Гейця [4], О.С. Власюка [2], І.О. Лютого [7] та багатьох інших українських фахівців. Дослідженню основних проблем банківської системи України присвячені роботи О.В. Дзюблюка [3], В.І. Міщенко [8], С.В. Науменкової [8], Т.С. Смовженко [9] та інших науковців. Банківська, грошово-кредитна та валютна безпека як складові елементи механізму забезпечення фінансової безпеки держави є об'єктами досліджень О.І. Барановського [1], В.П. Загарія [5], В.В. Коваленко [6], О.М. Шарова

[10] та інших фахівців. Проте дискусійною та не до кінця вирішеною залишається проблема формулювання адекватної відповіді на нові ризики та загрози, що несуть для фінансової системи України можливе зростання видатків та дефіциту державного бюджету у випадку погіршення фінансового стану націоналізованого найбільшого банку країни, зростання інфляції та девальвація гривні внаслідок збільшення суми готівки в обігу, претензійні дії іноземних власників євробондів банку, корупційні дії нового менеджменту.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

На основі аналізу ключових проблем банку, передумов, механізму проведення та перших наслідків його націоналізації доцільно окреслити основні подальші заходи держави, спрямовані на мінімізацію майбутніх ризиків та очікуваних негативних наслідків націоналізації для банку та фінансової системи України в цілому.

Таблиця 1. Ключові показники діяльності ПАТ "Приватбанк" та банківської системи України у 2015–2016 рр.

Показник	Значення станом на 01.01.2016 р. (за 2015 р.)		Значення станом на 01.10.2016 р. (за 9 міс. 2016 р.)	
	ПАТ "Приватбанк"	Банківська система України в цілому	ПАТ "Приватбанк"	Банківська система України в цілому
Фінансовий результат, млн грн.	216	-66 600	591	-11 627
Статутний капітал, млн грн.	21 256	206 387	21 256	264 343
Динаміка статутного капіталу, млн грн.	3 155	36 237	0	57 956
Власний капітал, млн грн.	27 487	103 713	30 292	151 049
Динаміка власного капіталу, млн грн.	4 791	-44 310	2 805	47 336
Відношення власного капіталу до активів, %	10,4	8,3	11,1	11,8
Кошти, отримані платоспроможними банками від НБУ (рефінансування), млн грн.	27 079	50 846	21 087	28 054
Динаміка кредитного портфеля юридичних осіб, млн грн.	12 493	8 954	4 038	24 285
Динаміка кредитного портфеля фізичних осіб, млн грн.	3 979	-36 346	-1 410	-10 893
Частка кредитного портфеля юридичних осіб у кредитному портфелі, %	85	82	86	83
Динаміка залучених коштів юридичних осіб, млн грн.	5 814	46 724	1 254	29 360
Динаміка залучених коштів фізичних осіб, млн грн.	30 968	-7 240	16 514	22 696
Частка коштів фізичних осіб у залучених коштах, %	78	61	79	60

Джерело: Складено автором за даними НБУ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Станом на 01.10.2016 р. ПАТ "Приватбанк" посідав 1 місце у банківській системі за розміром активів — 272 млрд грн. Залучені кошти банку становили 242 млрд грн., у т.ч. кошти населення — 155 млрд грн., кошти юридичних осіб — 41 млрд грн., кошти НБУ (рефінансування) — 21 млрд грн. Власний капітал банку складав 30 млрд грн., у т.ч. статутний капітал — 21 млрд грн. Кількість відділень станом на 01.10.2016 р. — 2329 (22% всіх працюючих на той час в Україні банківських відділень). Клієнтами банку були понад 20 млн фізичних осіб, які зберігали в ньому кошти та користувались його сервісами, зокрема 3,2 млн пенсіонерів та 1,6 млн інших соціально незахищених верств населення.

18.12.2016 р. Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про вхідження держави до статутного капіталу банку. Відповідно до цього рішення, 100% акцій банку перейшли у власність Міністерства фінансів. Це рішення не стало несподіваним для експертів, адже в інформаційний простір заздалегідь надходили повідомлення про суттєві фінансові негаразди банку. Так, за повідомленням агентства "Reuters" від 18.09.2016 р. [11], міжнародне рейтингове агентство "Fitch Ratings" прийняло рішення знизити довгостроковий рейтинг банку в іноземній валюті з рівня "С" до "RD", що означає "обмежений дефолт". Це відбулось після подовження термінів погашення єврооблігацій та субординованого боргу, емітованих банком. Непрямою ознакою глибоких фінансових проблем банку було також падіння вартості його євробондів на Берлінській фондовій біржі в листопаді 2016 р. Цінні папери банку з погашенням у січні 2018 р. подешевшали до 65% номіналу, що відповідає доходності на рівні 55% річних [12]. Проблемний фінансовий стан найбільшого системного банку країни, окрім власників та топ-менеджерів самої установи, безумовно, був відомий і фахівцям НБУ, що відповідають за банківський нагляд та управління ризиками, зовнішньому аудиторю банку та членам його Наглядової Ради, до складу якої, окрім трьох акціонерів, входили також два незалежних члена: колишній Голова НБУ та колишній керівник групи радників НБУ [13].

Основними причинами накопичення критичної маси фінансових проблем банку були наступні.

Надмірна залежність від позичальників-юридичних осіб, у першу чергу — від афілійованих осіб. Структура кредитного портфеля будь-якого банку (суми, строки, відсоткові ставки у розрізі конкретних позичальників) є конфіденційною інформацією, що не публікується ні на рівні НБУ, ні самими банками, проте ще у 2015 р. з'явилося повідомлення про надмірну концентрацію кредитного портфеля банку за рахунок кредитування афілійованих підприємств. Згідно з публікацією у виданні "Дзеркало тижня" від 04.04.2015 р., до 97,5% корпоративного кредитного портфеля банку було надано підприємствам, зареєстрованим у Дніпропетровській області, зокрема: ТОВ "Приват-Агроцентр", Орджонікідзевський ГЗК, Марга-

нецький ГЗК, АК "МАУ" та "Дніпроавіа", Запорізький ферросплавний завод, НПК "Галичина", Стаханівський ферросплавний завод, "Дніпроазот", Нікопольський завод ферросплавів, мережі АЗС "Авіас", "Укрнафта", "Мавекс", АНТ, "Sentosa Oil" тощо [14]. Дані, наведені у таблиці 1, свідчать про те, що показник частки кредитного портфеля юридичних осіб у кредитному портфелі банку протягом 2015—2016 рр. був вищим, ніж по банківській системі в цілому: 85% проти 82% станом на 01.01.2016 р. та 86% проти 83% станом на 01.10.2016 р. Отже, банк свідомо кредитував, переважно, юридичних осіб, і частка цих кредитів у його кредитному портфелі зростала. За висновком зовнішнього аудитора банку "PwC", підписаним 22.07.2016 р. [15], зі 141 млрд грн. проблемного кредитного портфеля банку лише 26 млрд грн. (19%) були забезпечені адекватною заставою [16].

Надмірна залежність від коштів фізичних осіб. Частка коштів фізичних осіб у структурі залучених коштів банку (78% станом на 01.01.2016 р. та 79% станом на 01.10.2016 р.) значно перевищує значення цього показника для банківської системи в цілому (61% та 60% відповідно). Ризик такої високої залежності банку від коштів фізичних осіб полягає в тому, що населення, на відміну від підприємств, традиційно є значно більш чутливим до будь-якої негативної інформації про той чи інший банк та схильне до імпульсивної поведінки на депозитному ринку. Отже, у разі поширення панічних чуток про той чи інший банк може створити суттєві проблеми з ліквідністю для будь-якого навіть стабільного банку.

Критична залежність від рефінансування. Заборгованість банку перед НБУ становила 27,1 млрд грн. (53% заборгованості всіх працюючих банків) станом на 01.01.2016 р. та 21,1 млрд грн. (75% заборгованості всіх працюючих банків) станом на 01.10.2016 р.

Незадовільні темпи рекапіталізації. Статутний капітал банку після зростання на 3,2 млрд грн. за 2015 р. протягом 2016 р. не змінився, залишившись на рівні 21,3 млрд грн. Показник відношення власного капіталу до активів банку порівняно з відповідним показником банківської системи погіршився і становив: 10,4% у банку проти 8,3% по банківській системі станом на 01.01.2016 р. та 11,1% у банку проти 11,8% по банківській системі станом на 01.10.2016 р. Показник дефіциту капіталу банку, виявленого під час стрес-тестування 60 найбільших банків станом на 01.12.2016 р., складав 148 млрд грн. [17]. Негативним наслідком для банківської системи та держави в цілому від такого дефіциту капіталу банку стало зростання поточних витрат банку на доформування страхових резервів наприкінці грудня 2016 р., що обумовило збитковість банківської системи в цілому розміром 159 млрд грн.

Відразу після введення до банку тимчасової адміністрації державними органами протягом 3-х робочих днів були здійснені наступні першочергові заходи:

— Оголошено про емісію ОВДП на збільшення статутного капіталу банку на 107 млрд грн.

— Банку було надано додаткове рефінансування на 15 млрд грн.

— Верховною Радою було прийнято внесений Президентом законопроект про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність", згідно з яким на вклади фізичних осіб націоналізованого банку поширюється стовідсоткова гарантія повернення вкладів незалежно від суми, яка вже діяла відносно вкладників державного "Ощадбанку".

Загалом це дозволило державі приборкати панічні настрої на ринку та не допустити суттєвої девальвації гривні внаслідок ажіотажного зняття вкладів та спрямування цих коштів на валютний ринок. Помітного сплеску інфляції також не відбулось. Проте у середньостроковій перспективі зберігатимуться ризики для фінансової стабільності, основними з яких є наступні.

Зростання витрат та дефіциту бюджету у випадку погіршення фінансового стану банку. Проведена в грудні 2016 р. докапіталізація банку призвела до зростання загальної суми емітованих ОВДП на 107 млрд грн. Процентна ставка по цих цінних паперах встановлена на рівні 7,54% річних, що гарантує щорічні додаткові видатки держави у сумі близько 8,1 млрд грн. Проте зазначена сума не є остаточною. У лютому 2017 р. було здійснено додаткову капіталізацію на 9,8 млрд грн., унаслідок чого загальна сума емітованих з цією метою ОВДП зросла до 116,8 млрд грн. Проте банк потребує додаткової капіталізації ще на 38,6 млрд грн. [18]. Очевидно, що у разі погіршення фінансового стану банку та зростання витрат держави на його докапіталізацію зростатимуть майбутні видатки бюджету та його дефіцит.

Зростання інфляції та девальвація гривні внаслідок збільшення суми готівки в обігу. Підґрунтям цього є проведена докапіталізація банку за рахунок ОВДП, що збільшила статутний капітал банку (пасиви) та його активи на однакову суму. Проте у випадку суттєвого відпливу пасивів банку (зокрема, повернення депозитів) або значної активізації кредитування банк буде змушений монетизувати частину отриманих від держави ОВДП шляхом їх продажу Національному банку чи на відкритому ринку. У будь-якому з цих варіантів монетизації ОВДП має зрости грошова маса, що формуватиме інфляційний "навіс" в економіці. Отже, поширення негативної інформації про банк, затримки термінів проходження платежів або несвоєчасне повернення вкладів тощо в змозі порушити хитку рівновагу на валютному ринку та спровокувати зростання попиту на валюту з боку юридичних або фізичних осіб, що може призвести до негативної курсової динаміки гривні та вплинути на зростання інфляції.

Претензійні дії з боку іноземних власників євробондів банку, що були конвертовані в його акції. На момент націоналізації у портфелі зовнішніх інвесторів знаходилися облігації банку на 595 млн дол. США. В процесі націоналізації борг перед зовнішніми інвесторами був примусово конвертований в капітал банку [19]. Держава в особі НБУ та Міністерства фінансів вважає цю конвертацію абсолютно законною [20]. Проте деякі інвестори загрожують звернутись до іноземних судів та заблокувати кореспондентські рахунки банку в інших країнах [21]. Умови врегулювання цієї ситуації мають обговорюватись у процесі діалогу за участю НБУ, Міністерства фінансів та інвесторів, адже потенційне блокування кореспондентських рахунків банку в іноземних банках може призвести до неможливості здійснення клієнтських операцій в іноземній валюті.

Корупційні ризики. Націоналізація обумовила повну заміну вищого керівництва банку та значної частини керівників "середньої ланки", що закономірно призвело до перебудови налагодженого механізму його функціонування. При цьому оновлення персоналу будь-якої комерційної структури в процесі її організаційної трансформації може призводити до виникнення спокуси зловживання новими можливостями з боку як "нових", так і "старих" працівників. Зокрема в інформаційний простір почала надходити інформація про продаж баз даних клієнтів іншим юридичним особам для подальшої рекламної sms-розсилки [22]. Крім того, новим керівництвом банку обговорюється рішення про відмову від унікальної для банківської системи України практики щорічного проходження всіма співробітниками тестів на поліграфі [23] як начебто такої, що порушує права людини. Проте найбільш небезпечним з точки зору корупційної складової об'єктом діяльності

нового керівництва банку, безумовно, є проблемний кредитний портфель, що потребуватиме реструктуризації або часткового списання, а також пошуку та тривалого реалізації заставного майна.

ВИСНОВКИ

1. Націоналізація ПАТ "Приватбанк" була одним із елементів вимушеної санації банківської системи, яка, на жаль, супроводжується негативними соціально-економічними наслідками.

2. У середньостроковій перспективі зберігаються ризики для фінансової стабільності країни, пов'язані із можливим збільшенням витратків та дефіциту бюджету у випадку погіршення фінансового стану банку, зростанням інфляції та девальвації гривні внаслідок збільшення готівки в обігу; претензійними діями з боку іноземних власників євробондів, що були конвертовані в акції, а також через проблеми з поверненням токсичних кредитів.

3. Для оздоровлення фінансового стану банку у середньостроковій перспективі необхідно:

— На рівні КМУ:

— тимчасова заборона новому керівництву банку здійснення будь-якого кредитування в іноземній валюті, що мінімізує ризик додаткових втрат банку внаслідок коливання валютних курсів;

— продаж до 50% акціонерного капіталу банку іноземному інституційному інвестору, наприклад, ЄБРР, що дасть змогу впровадити в банку передові стандарти корпоративного управління, у першу чергу — ризик-менеджменту;

— На рівні ПАТ "Приватбанк":

— продаж проблемного кредитного портфеля банку на відкритих торгах, що дасть змогу вивільнити додаткові ресурси для задоволення вимог вкладників і здійснення активних операцій;

— суттєве зниження відсоткових ставок по депозитах, з урахуванням факту 100% державного гарантування вкладів населення незалежно від суми, що дасть змогу суттєво зменшити процентні витрати банку.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ОЗНАЧЕНОМУ НАПРЯМІ

Структура балансу будь-якого комерційного банку (тим більше — найбільшого банку країни) має значну "інерцію" та може суттєво змінитись лише протягом тривалого періоду часу. Тому подальший аналіз структури активів, кредитного портфеля, залучених коштів, капіталу ПАТ "Приватбанк" доцільно проводити лише по результатах другого кварталу 2017 р., що досі (станом на початок серпня) офіційно не опубліковані. Лише порівняння фінансового стану банку у грудні 2016 р. та станом на 01.07.2017 р. дасть змогу зробити висновок про збереження актуальності описаних вище ключових ризиків націоналізації ПАТ "Приватбанк".

Література:

1. Барановський О.І. Специфіка фінансової безпеки в банківській сфері / О.І. Барановський // Вісник НБУ. — 2014. — № 9. — С. 17—23.
2. Власюк О.С. Фінансова система України: проблеми та пріоритети оздоровлення / О.С. Власюк // Стратегічні пріоритети. — 2015. — № 4. — С. 4—15.
3. Дзюблук О. Соціально-економічні засади суспільної довіри до банківського сектору / О. Дзюблук // Вісник Тернопільського національного економічного університету — 2016. — № 2. — С. 54—69.
4. Геєць В.М. Якісні зміни в економіці України є нагальними / В.М. Геєць // Вісник НБУ. — 2014. — № 4. — С. 5—9.
5. Загарій В.П. Монетарні важелі досягнення фінансової безпеки: досвід розвинених країн / В.П. Загарій // Бізнес-інформ. — 2014. — № 4. — С. 400—404.
6. Коваленко В.В., Гайдукович В.С. Достатність капіталу банківської системи в умовах циклічного розвитку економіки / В.В. Коваленко, В.С. Гайдукович // Стратегічні пріоритети. — 2014. — № 1. — С. 48—58.
7. Лютий І.О., Мороз П.А. Суперечності процесів фінансіалізації та їх вплив на економічне зростання в Україні / І.О. Лютий, П.А. Мороз // Економіка України — 2014. — № 4. — С. 29—39.
8. Науменкова С.В., Міщенко В.І. Розвиток кредитування у посткризових умовах / С. В. Науменкова, В.І. Міщенко // Банківська справа. — 2013. — № 1. — С. 3—19.

9. Смовженко Т., Багратян Г., Кравченко І. / Макроекономічна політика в Україні в 2014—2019 рр.: банківська і фінансова сфери // Т. Смовженко, Г. Багратян, І. Кравченко // Вісник НБУ. — 2014. — № 10. — С. 20—24.

10. Шаров О.М. Місце України в глобальній економічній системі: потенціал та перспективи // Стратегічні пріоритети. — 2017. — № 2. — С. 4—19.

11. Fitch Downgrades Ukraine's Privatbank to 'RD' — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reuters.com/article/idUSFit93451720150918>

12. Евробонды ПриватБанка дешевеют на ожиданиях национализации финучреждения // Апостроф. — 25.11.2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://economy.apostrophe.ua/news/vneshnjaja-torgovlja/2016-11-25/evrobondyi-privatbanka-desheveyut-na-oidaniyah-natsionalizatsii-finuchrejeniya/78181>

13. Приватбанк: де була наглядова рада? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2017/01/26/618838/>

14. Львиную долю кредитов в Приватбанке выдано структурам "Привата" в Днепропетровской области и на Кипре // Зеркало недели, 04.04.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zn.ua/ECONOMICS/lvinyuyu-dolyu-kreditov-v-privatbanke-vydano-strukturam-privata-v-dnepropetrovskoy-oblasti-i-na-kipre-171936_.html

15. "А слона-то и не заметили": репутация PriceWaterhouseCoopers под прицелом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forbes.net.ua/business/1427008-a-slon-a-to-i-ne-zametili-reputaciya-ricewaterhousecoopers-pod-pricelom>

16. Гид паникера: что происходит с Приватбанком [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/gid-panikera-cto-proishodit-s-privatbankom-1377>

17. Гонtareва: В ПриватБанке недостаток капитала [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/financial/3788822-hontareva-v-pryvatbanke-ndostatok-kapytala>

18. Докапитализация "ПриватБанка": Кабмин поручил Минфину выпустить ОВГЗ почти на 40 миллиардов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://economics.unian.net/stockmarket/1995996-dokapitalizatsiya-privatbanka-kabmin-poruchil-minfinu-vyipustit-ovgz-pochti-na-40-milliardov.html>

19. Долг по евробондам ПриватБанка списан [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/dolg-evrobondam-privatbanka-spisan-istochnik-1482310077.html>

20. Еврооблигации "Приватбанка" на \$600 миллионов списаны законо — Данилюк [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://biz.censor.net.ua/events/3018870/evroobligatsii_34privatbanka34_na_600_millionov_spisany_zakonno_danilyuk

21. Кредиторы через суд хотят заблокировать иностранные счета "Приватбанка" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://biz.censor.net.ua/news/3019077/kreditory_cherez_sud_hotyat_zablokirovat_inostrannye_scheta_34privatbanka34

22. А. Дубинский. Государство пришло — конфиденциальность ушла. В сети уже активно торгуют базами клиентов ПриватБанка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1395443767173844&set=a.265257583525807.123655.100001247015913&type=3&theater>

23. Отмена детектора лжи, или взятки в "ПриватБанке" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facenews.ua/columns/2017/311582/>

References:

1. Baranovskiy, O.I. (2014), "Specifics of financial security in the banking sector". Visnyk NBU, vol. 9, pp. 17-23.

2. Vlasiuk, O.S. (2015), "The financial system of Ukraine: problems and priorities of improvement" Strategichni prioriteti, vol. 4, pp. 4—15.

3. Dziubliuk, O. (2016), "Socio-economic principles of public confidence in the banking sector". Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu, vol. 2, pp. 54—69.

4. Heiets, V.M. (2014), "Qualitative changes in the economy of Ukraine is urgent". Visnyk NBU, vol. 4, pp. 5—9.

5. Zagariy, V.P. (2014), "Monetary instruments achieve financial security: the experience of developed countries" Biznes-inform, vol. 4, pp. 400—404.

6. Kovalenko, V.V. Gaidukovich, V.S. (2014), "Capital adequacy of the banking system in a cycle of economic development". Strategichni prioriteti, vol. 1, pp. 48—58.

7. Liutyi, I.O. Moroz, P. A. (2014), "Contradictions financialisation processes and their impact on economic growth in Ukraine". Ekonomika Ukraini, vol. 4, pp. 29—39.

8. Naumenkova, S. V. & Mishchenko, V. I. (2013), "The development in post-crisis conditions lending". Bankivska sprava, vol. 1, pp. 3—19.

9. Smovzhenko, T. Bagratian, G. Kravchenko, I (2014), "Macroeconomic policy in Ukraine in 2014—2019: Banking and finance". Visnyk NBU, vol. 10, pp. 20—24.

10. Sharov, O.M. (2017), "Ukraine's position in the global economic system: potential and prospects". Strategichni prioriteti, vol. 2, pp. 4—19.

11. Reuters (2015), "Fitch Downgrades Ukraine's Privatbank to 'RD'", available at: <http://www.reuters.com/article/idUSFit93451720150918> (Accessed 18 Sept 2015).

12. Apostrophe.ua (2016), "Eurobonds of PrivatBank become cheaper on expectations of nationalization of financial institution", available at: <http://economy.apostrophe.ua/news/vneshnjaja-torgovlja/2016-11-25/evrobondyi-privatbanka-desheveyut-na-oidaniyah-natsionalizatsii-finuchrejeniya/78181> (Accessed 25 Nov 2016).

13. Boytsun, A. (2017), "Privatbank: where was the supervisory board", Economichna Pravda, [Online], available at: <http://www.epravda.com.ua/columns/2017/01/26/618838> (Accessed 26 Jan 2017).

14. ZN.ua (2015), "The lion's share of loans in Privatbank issued to Privata's structures in Dnipropetrovsk region and in Cyprus", available at: http://zn.ua/ECONOMICS/lvinyuyu-dolyu-kreditov-v-privatbanke-vydano-strukturam-privata-v-dnepropetrovskoy-oblasti-i-na-kipre-171936_.html (Accessed 4 Apr 2015).

15. Forbes.net.ua (2017), "And the elephant also did not notice: the reputation of PriceWaterhouseCoopers under the sight", available at: <http://forbes.net.ua/business/1427008-a-slon-a-to-i-ne-zametili-reputaciya-ricewaterhousecoopers-pod-pricelom> (Accessed 17 Jan 2017).

16. BusinessViews (2016), "A panic guide: what happens to Privatbank", available at: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/gid-panikera-cto-proishodit-s-privatbankom-1377> (Accessed 16 Dec 2016).

17. Korrespondent.net (2016), "Gontareva: In PrivatBank there is a lack of capital", available at: <http://korrespondent.net/business/financial/3788822-hontareva-v-pryvatbanke-ndostatok-kapytala> (Accessed 19 Dec 2016).

18. Unian.net (2017), "Pre-capitalization of PrivatBank: Cabinet commissioned the Finance Ministry to issue OVDPs by almost 40 billion", available at: <https://economics.unian.net/stockmarket/1995996-dokapitalizatsiya-privatbanka-kabmin-poruchil-minfinu-vyipustit-ovgz-pochti-na-40-milliardov.html> (Accessed 26 Jun 2017).

19. RBC.ua (2016), "Debt on Eurobonds of PrivatBank is debited, — the source", available at: <https://www.rbc.ua/rus/news/dolg-evrobondam-privatbanka-spisan-istochnik-1482310077.html> (Accessed 21 Dec 2016).

20. Censor.net.ua (2017), "Privatbank Eurobonds are written off legally for \$ 600 million — Danilyuk", available at: http://biz.censor.net.ua/events/3018870/evroobligatsii_34privatbanka34_na_600_millionov_spisany_zakonno_danilyuk (Accessed 17 Jan 2017).

21. Censor.net.ua (2017), "Lenders through the court want to block foreign accounts "Privatbank"", available at: http://biz.censor.net.ua/news/3019077/kreditory_cherez_sud_hotyat_zablokirovat_inostrannye_scheta_34privatbanka34 (Accessed 20 Jan 2017).

22. Dubinsky, A. (2017), "The state has come — confidentiality is gone. The network already actively sells the databases of clients of PrivatBank", available at: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1395443767173844&set=a.265257583525807.123655.100001247015913&type=3&theater> (Accessed 1 Feb 2017).

23. Dubinsky, A. (2017), "The abolition of the lie detector, or bribery in "PrivatBank"", available at: <https://www.facenews.ua/columns/2017/311582> (Accessed 23 Jan 2017).

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017 р.